

Proosa (kertomakirjallisuus) (s. 36-, s. 60-, s. 70-)
esim. romaani, novelli, satu

Rakenne: Klassinen juonirakenne (Aristoteles 384–322 eaa.)

aloitus eli ekspositio
käännekohtat
kliimaksi eli huippukohta, johon käännekohtien
kautta päädytään
loppu (avoin tai suljettu)
lopuke (vrt. elokuvien häivytys)

Aikasuhteet:

ennakointi
takauma

Motiivit: Toistuvat asiat, tapahtumat, henkilöt, eleet ja esineet

Aihe: Eri asia kuin teema, väljä ja ilmeinen,
enemmänkin ”väline” teeman käsittelyyn, esim.
hiekkalaatikko

Teema: Mistä teksti pohjimmiltaan kertoo? esim.
vallankäyttö, ystävyys, lapsuuden traumat

Novellilajit (s.70):

1. Juoninovelli eli boccacciolainen novelli (Giovanni Boccaccio: ”Decamerone”)
2. Tilannenovelli eli tsehovilainen novelli (Anton Tšehov 1861–1904)
3. Moderni novelli eli kafkalainen novelli (Franz Kafka 1883–1924)

Kerronta (s. 60):

Suora kerronta: kertoja selostaa tapahtumia
Kuvaus
Dialogi eli vuoropuhelu

Kertoja (s. 60): Voi olla useita kertoja samassakin tekstissä!

- Millainen ääni tai hahmo kertoo?
- Onko mukana tapahtumissa vai ei?
- Miten suhtautuu henkilöihin ja tapahtumiin?
- Kenen näkökulmasta katselee asioita?
- Voiko kertojaan luottaa?

Kuinka luonnehtia kertojaa? Voi yhdistellä mm. seuraavia ominaisuuksia:

minäkertoja (y.1.p.)
hänekertoja (y.3.p.)
tarinan tapahtumiin osallinen
tarinanulkoinen
kaikkietävä
eläytyvä
näkyvä
näkymätön

+ ryhmiteille havaintojasi: faktat, todennäköisyydet ja päätelmät

Fokalisaatio eli näyttökulma:

- kertoja kertoo jonkun hahmon näkökulmasta tai tietoisuudesta käsin
- henkilön aistimukset, kieli ja ajatukset värittävät kerrontaa

1. Sisäinen: fokalisoiija on tarinassa mukana oleva hahmo
2. Ulkoinen: fokalisoiija on joku täysin sivullinen, ulkopuolinen hahmo

Miljöö eli ympäristö: konkreettinen miljöö
sosiaalinen miljöö (elämänpiiri, yhteiskuntaluokka)

Henkilöt:
päähenkilöt
sivuhenkilöt
taustahenkilöt

tyyppihahmo:

kirjallisuuden henkilö, joka edustaa esim. yhtä luonteenpiirrettä tai stereotyyppistä käsitystä jostakin ihmisryhmästä (saituri, viettelijä, köyhä talonpoika)